

KIITOKSENANTO

Raamatun historian perustava todellisuus on Jumalan lahja, joka annetaan ilmaiseksi, ylenpalttisesti ja vastalahjaa vaatimatta. Jumalan kohtaaminen ei ainoastaan tuo ihmistä Absoluutin eteen; se myös täyttää hänet ja muuttaa hänen elämänsä. Kiitoksenanto näyttäytyy vastauksena tähän vähitellen avautuvaan ja jatkuvaan armoon, joka kerran saavuttaa täyteytensä Kristuksessa. Kiitoksenanto on samalla tietoisuutta Jumalan lahjoista, hänen anteliaisuutensa herättämän ihmetyksen valtaaman sielun puhdas liike ja iloista kiitollisuutta Jumalan suuruuden edessä. Se on Raamatussa olennaista, koska se on luodun uskonnollinen perusreaktio hänen havaitessaan ilon ja kunnioituksen täyttämässä vavistuksessa jotakin Jumalasta, hänen suuruudestaan ja kunniastaan. Paavalin mukaan pakanoiden perussynti on se, etteivät he ole ”antaneet Jumalalle kunniata eivätkä kiitosta” (Room. 1:21). Mesopotamialaisen hurskauden luomien hymnien joukossa kiitoksenanto onkin poikkeuksellista, kun taas Raamatussa se on yleistä ja saa aikaan voimakkaita kiitoksen ilmauksia.

VT

1. Liitosta toiseen. Vanhan testamentin kiitoksenanto ennakoi Uuden testamentin kiitoksenantoa sikäli kuin se on kiitollisuuden ohella aina myös suuntautumista tulevaan ja korkeampaan armoon. Uuden liiton koittaessa kiitoksenanto puhkeaa täyteen kukoistukseensa: se läpäisee kristittyjen rukouksen ja elämän tavalla, jolla se ei koskaan kuulunut entisaikojen vanhurskaiden elämään. Raamatullinen kiitoksenanto onkin olennaisesti kristillistä.

Se ei kuitenkaan ole yksinomaan kristillistä siinä määrin, että israelilainen Vanhan testamentin aikana ylistäisi Jumalaa kiittämättä häntä, kuten on kirjoitettu. Jos Vanha testamentti ei vielä tunne kiitoksenannon täyteyttä, se johtuu siitä, ettei se ole vielä saanut maistaa armon täyteyttä. Jos spontaanimpi ja ulospäin näkyvämpi ylistys saakin siinä ehkä enemmän sijaa kuin varsinainen kiitoksenanto, joka on harkitumpaa ja tarkkaavaisempaa Jumalan tekoja, hänen tarkoituksiaan ja hänen ilmoitustaan kohtaan, se johtuu siitä, että kaikkein pyhin Jumala on ilmoittanut itsensä vasta vähitellen ja paljastanut askel askeleelta toimintansa laajuuden ja lahjojensa syvyyden.

2. Sanasto. Kiitoksenannon löytäminen Raamatusta merkitsee samalla ilon (Ps. 33:1–3, 21), ylistyksen ja riemun (Esra 3:11; Ps. 65:31) sekä Jumalan kirkastamisen (Ps. 50:23; Ps. 86:12) löytämistä. Täsmällisemmin kiitoksenanto on määrättyjen Jumalan tekojen julkista tunnustamista. Jumalan ylistäminen on hänen suuruutensa kuuluttamista; hänen kiittämisenä on niiden ihmetekojen julistamista, joita hän tekee, ja hänen teoistaan todistamista. Kiitoksenanto kulkee yhdessä ilmoituksen kanssa; se on ikään kuin ilmoituksen kaiku sydämissä. Siksi siihen kuuluu usein maininta vanhurskaiden kokoontumisesta tai kansoista, jotka on kutsuttu kuulemaan sitä (Ps. 35:18; Ps. 57:10; Ps. 109:30), sekä kehoitus yhtyä siihen (Ps. 92:2 ff.; Ps. 105:15).

Hepreassa varsinkin *todah* ilmaisee tätä ihmettelevän ja kiitollisen tunnustamisen sävyä, jonka ranska usein kääntää huomattavasti vähemmän ilmaisevalla ja melko epätarkalla sanalla ”kiittää”. Sana, johon kiitoksenanto näyttää Vanhan testamentin piirissä kiteytyvän ja joka ilmaisee tarkoitetun uskonnollisen asenteen täsmällisimmin, on siunaus (hepr. *barak*). Se ilmaisee Jumalan ja ihmisen välisen ”olennaisen vastavuoroisuuden”. Jumalan siunaukseen, joka antaa hänen luodulle elämän ja pelastuksen (5. Moos. 30:19; Ps. 28:9), vastaa siunaus, jolla ihminen tämän voiman ja anteliaisuuden kohottamana kiittää Luoja (Dan. 3:90; vrt. Ps. 68:20, 27; Neh. 9:5 ff.; 1. Aikak. 29:10 ff.).

3. Kiitoksenannon historia. Kiitoksenannolla on klassinen kirjallinen kaava, joka näkyy erityisesti psalmeissa ja tuo hyvin esiin kiitoksenannon luonteen vastauksena Jumalan tekoon. Kiitollisuuden tunnustaminen saadusta pelastuksesta kehittyy tavallisesti kolmiosisiksi ”kertomukseksi”: koetun vaaran kuvaus (Ps. 116:3), ahdistunut rukous (Ps. 116:4) ja Jumalan suurenmoisen väliintulon muistelu (Ps. 116:6; vrt. Ps. 30; Ps. 40; Ps. 124). Sama kirjallisuuden laji esiintyy läpi koko Raamatun ja noudattaa samaa sanastollista traditiota, joka säilyy psalmeissa, ylistyslauluissa ja profeettallisissa hymneissä.

Kiitoksenanto on yksi, koska se vastaa Jumalan ainoaan tekoon. Jokainen Jahven yksittäinen hyvä teko koetaan enemmän tai vähemmän selvästi aina vaiheeksi suuressa, yhä toteutuvassa historiassa. Kiitoksenanto kannattelee raamatullista historiaa ja jatkaa sitä eskatologisessa toivossa (vrt. 2. Moos. 15:18; 5. Moos. 32:43; Ps. 66:8; Ps. 96).

Kiitoksenanto ei ainoastaan innoita eräitä hyvin vanhoja kirjallisia tekstejä, joihin Israelin koko usko on jo tiivistynyt, kuten Mooseksen laulua (2. Moos. 15:1–21) ja Deborahin laulua (Tuom. 5). On myös hyvin mahdollista, että varhaisimpien traditioiden ja jopa Israelin koko historian perustana oli jumalanpalveluksessa lausuttu uskon-tunnustus, jossa kiitoksenannon kautta julistettiin Jahven suuria tekoja kansansa hyväksi. Näin todellinen usko on jo alusta lähtien tunnustamista kiitoksenannossa. Tämä traditio kehittyy jatkuvasti sitä mukaa kuin Israel tulee yhä tietoisemmaksi Jumalan anteliaisuudesta, ja se ilmenee kaikilla aloilla: profeettallisessa kirjallisuudessa (Jes. 12; Jes. 25; Jes. 42:10 ff.; Jes. 63:7 ff.; Jer. 20:13) ja papillisen tradition kirjallisuudessa (1. Aikak. 16:8 ff.; 1. Aikak. 29:10–19; Neh. 9:5–37) sekä Vanhan testamentin myöhäisimpien kirjojen laajoissa runoelmissa (Tob. 13:1–8; Jud. 16:1–17; Sir. 51:1–12; Dan. 3:26–45, 51–90).

UT Koska Uusi testamentti on täydellisen armon ilmoitus ja lahja (vrt. Joh. 1:17), se on Jeesuksen Kristuksen persoonassa myös Isälle Pyhässä Hengessä osoitetun täydellisen kiitoksenannon ilmoitus.

I. Kristillinen sanasto. Se perii Septuagintan välityksellä Vanhan testamentin tradition. Kiitoksenanto liittyy erottamattomasti tunnustukseen (kreik. homologeō: Matt. 11:25; Hepr. 13:15), ylistykseen (kreik. aineō: Room. 15:11), kirkastamiseen (kreik. doxazō: Matt. 5:16; Matt. 9:8) ja aina erityisellä tavalla siunaukseen (kreik. eulogeō: 1. Kor. 14:16). Mutta uusi, Vanhassa testamentissa käytännössä tuntematon sana (kreik. eucharisteō, eucharistia) yleistyy Uudessa testamentissa (yli 60 esiintymää) ja osoittaa kristillisen kiitoksenannon omaleimaisuuden ja merkityksen: se on vastaus Jumalan Jeesuksessa Kristuksessa antamaan armoon (kharis). Kristillinen kiitoksenanto on eukaristiaa, ja sen täysi ilmaus on sakramentaalinen eukaristia, Herran kiitoksenanto, jonka hän itse on antanut Kirkolleen.

a. Herran kiitoksenanto. Herran ylin teko on kiitoksenanto; uhri, jossa Jeesus antaa elämänsä ja pyhittää sen Isälle pyhittääkseen omansa (Joh. 17:19), on meidän eukaristiamme. Viimeisellä ehtoollisella ja ristillä Jeesus paljastaa koko elämänsä ja kuolemansa sisimmän vaikuttimen: hänen Jumalan Pojan sydämensä kiitoksenannon. Jeesuksen kärsimys ja kuolema tarvitaan, jotta hän voi täysin kirkastaa Isän (Joh. 17:1), mutta koko hänen elämänsä on lakkaamatonta kiitoksenantoa, joka saa toisinaan selvän ja juhlallisen ilmauksen, jotta ihmiset alkaisivat uskoa ja kiittää Jumalaa yhdessä hänen kanssaan (vrt. Joh. 11:41). Tämän kiitoksenannon keskeinen kohde on Jumalan teko, messiaanisen lupauksen toteutuminen, joka ilmenee erityisesti ihmeissä (vrt. Joh. 6:11; Joh. 11:41 ff.), sekä hänen Sanansa lahja, jonka Jumala on antanut ihmisille (Matt. 11:25 ff.).

3. Opetuslasten kiitoksenanto. Eukaristian lahjoittaminen Kirkolle ilmaisee olennaisen totuuden: vain Jeesus Kristus on meidän kiitoksenantomme, niin kuin hän yksin on meidän ylistyksemme. Ensiksi hän kiittää Isää, ja kristityt kiittävät hänen jälkeensä ja hänessä: ”hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä”. Kristillisessä kiitoksenannossa, kuten kaikessa kristillisessä rukouksessa, Kristus on ainoa esikuva ja ainoa välittäjä (vrt. Room. 1:8; Room. 7:25; 1. Tess. 5:18; Ef. 3:20; Kol. 3:17).

Tietoisina saamastaan lahjasta ja Mestarin esimerkin innoittamina ensimmäiset kristityt tekevät kiitoksenannosta uudistuneen elämänsä kudoksen. Näiden ilmausten runsaus voi hämmästyttää. Niihin kuuluvat Luukkaan evankeliumin lukujen 1 ja 2 ylistyslaulut, jotka ovat syntyneet, kuten jotkin Vanhan testamentin ylistyslaulut, tapahtumien hitaan ja hartaan mietiskelyn tuloksena. Niihin kuuluvat apostolien ja ensimmäisten yhteisöjen vaistomaiset kiitoksen ilmaukset (Ap. t. 28:15; vrt. Ap. t. 5:41; Ap. t. 21:20; Room. 7:25; 2. Kor. 1:11; Ef. 5:20; Kol. 3:17; 1. Tess. 5:18). Ennen kaikkea niihin kuuluvat Paavalin suuret tekstit, jotka kuvaavat puhuttelevasti hänen ”lakkaamatonta” kiitoksenantoaan (1. Kor. 1:4; Fil. 1:3; Kol. 1:3; 1. Tess. 1:2; 1. Tess. 2:13; 2. Tess. 1:3), joka saa toisinaan siunauksen juhlallisen muodon (2. Kor. 1:3; Ef. 1:3). Paavalille koko kristillistä elämää, koko Kirkon elämää, kannattelee ja ympäröi anomisen ja kiitoksenannon jatkuva yhdistyminen (1. Tess. 3:9 f.; 1. Tess. 5:17 f.; Room. 1:8 ff.). Tämän kiitoksenannon kohde pysyy kaikenlaisten tapahtumien ja merkkien keskellä samana kuin se, joka täyttää Efeso-laiskirjeen suuren kiitoksenannon: Jumalan kuninkuus, evankeliumin tuleminen, Kristuksen salaisuus, lunastuksen hedelmä, joka avautuu Kirkossa (Ef. 1:3–14).

Ilmestyskirja laajentaa tämän kiitoksenannon iankaikkisen elämän mittoihin. Taivaallisessa Jerusalemissa, kun messiaaninen työ on saatettu päätökseen, kiitoksenannosta tulee puhdasta kunnian ylistystä, Jumalan ja hänen iankaikkisten ihmetekojensa häikäistynyttä katselua (vrt. Ilm. 4:9 ff.; Ilm. 11:16 f.; Ilm. 15:3 f.; Ilm. 19:1–8).

AR & JG

Katso myös: → benediction — Tunnustus — eucharistie I — Armo I — joie NT II I — Ylistys — priere U 3, V 2 c